

Redovisning av uppdrag om informationsinsatser om elevers skydd mot diskriminering respektive kränkande behandling

Innehåll

Bakgrund	2
DO:s genomförande av uppdraget	2
Samverkan med Barn- och elevombudet	3
Insatser för att identifiera vilken information som ska tillhandahållas och hur den ska spridas	3
Dialogmöten med civila samhället	3
Dialogmöten med myndigheter	4
Utformande och framtagande av material	5
Elevers delaktighet.....	5
Utvecklad information på DO:s webbplats	6
Tryckt material	6
Film till vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar	6
Insatser för att sprida information till elever, vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar	7
Arrangerat och medverkat i seminarier	7
Dialogmöten med elevorganisationer	8
Annonsering i sociala medier	8
Debattartikel om diskriminering och skolans ansvar i lokala tidningar ...	8
Webbinarium – om diskriminering inom utbildningsområdet.....	9
Nyhetsbrev via Skolverket om DO:s material.....	9
Mejlutskick till myndigheter och organisationer i civila samhället.....	9
Mejlutskick till skolor	9

Bakgrund

Regeringen beslutade i juni 2022 att ge Diskrimineringsombudsmannen (DO) i uppdrag att genomföra särskilda informationsinsatser och ta fram ett lättillgängligt informationsmaterial till stöd för elever och vårdnadshavare. Syftet med uppdraget är att samlat tillhandahålla och sprida information om barns och elevers skydd mot diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) och kränkande behandling enligt skollagen (2010:800). Informationsmaterialet ska särskilt belysa var barn, elever, vårdnadshavare eller den eller de vuxna som tar ett föräldraansvar (hädanefter vuxna som tar ett föräldraansvar) för eleven kan vända sig om ett barn eller en elev utsatts för diskriminering eller kränkande behandling.¹

DO ska i uppdragets genomförande samverka med Barn- och elevombudet vid Statens skolinspektion. Myndigheten ska i uppdraget ha dialog med Barnombudsmannen, Myndigheten för delaktighet och elevorganisationer.

Av skälen för regeringens beslut om uppdraget framkom att kunskapen hos berörda målgrupper om skyddet mot diskriminering respektive kränkande behandling i skolan behöver öka och att det är viktigt att barn och elever som blivit utsatta för diskriminering eller kränkande behandling vet vart de ska vända sig för att få sina rättigheter tillgodosedda.

DO:s genomförande av uppdraget

DO har valt att rikta informationsinsatserna till elever, vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar för elever från förskoleklass till gymnasium oavsett skolform. Det betyder att vi inte har tagit fram information och material som riktar sig till förskolan.

DO:s arbete med genomförandet av uppdraget har bestått i att:

- identifiera vilken information som ska tillhandahållas och spridas om barns och elevers skydd mot diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) och kränkande behandling enligt skollagen (2010:800),
- utforma och sprida den information som identifierats ovan till berörda målgrupper,
- samverka med Barn- och elevombudet vid Statens skolinspektion,
- identifiera utsatta elevgrupper och om möjligt föra dialog med företrädare för dessa,
- föra dialog med elevorganisationer och eventuella andra berörda organisationer i civila samhället,

¹ Arbetsmarknadsdepartementet (2022), Regeringsbeslut A2022/00875.

- föra dialog med Barnombudsmannen och Myndigheten för delaktighet.²

Samverkan med Barn- och elevombudet

DO har, i enlighet med uppdraget, samverkat med Barn- och elevombudet vid Skolinspektionen, samt stämt av och informerat om insatserna som har genomförts. Barn- och elevombudet har ansvarat för att ta fram den del av informationen i materialet som rör kränkande behandling och deras verksamhet.

Insatser för att identifiera vilken information som ska tillhandahållas och hur den ska spridas

I syfte att identifiera vilken information som DO ska tillhandahålla och sprida genomförde DO dialogmöten med företrädare för organisationer i civila samhället, elever, vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar och myndigheter. Dialogmötena fokuserade på att identifiera vilken information elever, vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar efterfrågar och har behov av samt på vilket sätt de önskar ta del av informationen.

Dialogmöten med civila samhället

En central del i DO:s arbete är dialog med företrädare för organisationer i civila samhället. Inom ramen för uppdraget har DO genomfört flera dialogmöten med företrädare för organisationer i civila samhället där olika aspekter av innehållet i regeringsuppdraget har diskuterats. DO har till exempel genomfört två dialogmöten med företrädare för organisationer i civila samhället om diskriminering som har samband med funktionsnedsättning.³ På det ena av dessa dialogmöten diskuterades särskilt situationen i skolan för elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.⁴

På dialogmötena har DO tagit del av organisationernas kunskaper och erfarenheter om diskriminering, vilka behov av information om diskriminering och kränkande behandling och om att anmäla diskriminering till DO som finns. Vissa möten har specifikt berört hur olika

² DO 2022/1131, handlingsid: DO 2022.9054

³ DO 2023/608

⁴ DO 2022/3417

organisationer arbetar för att nå elever, vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar med information.⁵

Av dialogmötena med företrädare för organisationerna i civila samhället framkom att kunskapsnivån om diskriminering och kränkande behandling varierar mellan organisationerna. Vissa framhöll att det finns en utbredd kunskapsbrist om diskriminering och vart individer kan vända sig om de blir utsatta för diskriminering och andra kränkningar. Andra har goda kunskaper om såväl DO som lagstiftningen och möjligheten att anmäla diskriminering och kränkande behandling. Några organisationer framhöll att det framför allt var skolan som hade bristande kunskap.

Sammantaget tydliggjorde dialogmötena med civila samhället att målgrupperna för DO:s informationsinsatser är heterogena och att det därför finns behov av att DO sprider kunskap och information genom flera olika typer av kanaler. Det finns behov av såväl kortare tryckt som digital information, filmer och möjligheter att ta del av fördjupad information om både diskrimineringslagen och hur individer kan anmäla diskriminering.⁶

DO har inom ramen för uppdraget även fört dialog med företrädare för civila samhället som organiserar vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar. Syftet med dialogerna har varit att ta del av deras olika erfarenheter av att ha kontakter med vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar. I dialogerna betonades förutom behovet av adekvata informationsinsatser även vikten av att ha en kontinuerlig dialog med vårdnadshavare för att förmedla kunskap om barns rättigheter i syfte att öka deras förtroende för myndigheter. Organisationerna framhöll vidare önskemål om att DO på sin webbplats tillhandahåller grundläggande och lättillgänglig information som riktar sig direkt till vårdnadshavare, gärna i form av en kort film.⁷

Dialogmöten med myndigheter

DO har inom ramen för uppdraget genomfört dialog med Barnombudsmannen och Myndigheten för delaktighet i syfte att ta del av deras kunskap och erfarenheter om diskriminering. På dialogmötena har det diskuterats bland annat vilken information myndigheterna anser behövs om diskriminering och kränkande behandling samt deras erfarenheter av att nå

⁵ DO 2022/1131, handlingsid: DO 2023.36678; DO 2023.36683

⁶ DO 2022/1131, handlingsid: DO 2023.36679; DO 2023.36701 och DO 2022/3417

⁷ DO 2022/1131, handlingsid: DO 2023.38113

ut till elever och vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar med informationsmaterial. Det framkom bland annat att det behöver tydliggöras vad som är diskriminering respektive kränkande behandling och vilken myndighet som ansvarar för vilka delar. Även betydelsen av att nå ut till elever med funktionsnedsättning lyftes, att det är viktigt att involvera barn i arbetet och att låta barn komma med synpunkter på informationsmaterial som riktar sig till dem.⁸

DO har inom ramen för uppdraget även haft kontakter och möten med en rad andra myndigheter. DO har deltagit i olika myndighetsnätverk där myndigheten både informerat om uppdraget och tagit del av andra myndigheters kunskap om och erfarenhet av att nå ut till elever och vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar. Flera myndigheter har gett uttryck för att de hade svårt att nå aktuella målgrupper, men också att de inte har elever som primär målgrupp.

Utformande och framtagande av material

Med utgångspunkt i vad som framkom i dialogerna har DO gått igenom och uppdaterat befintligt material samt tagit fram nytt informationsmaterial där myndigheten identifierat att det saknades material. Översynen har bland annat inneburit att DO:s tryckta material om diskriminering i skolan är kortfattat och hänvisar till vår webbplats för fördjupad information.

Elevers delaktighet

För att säkerställa att informationen som skulle tas fram och spridas var begriplig, lättillgänglig samt nå målgruppen elever har DO haft återkommande dialogmöten med några elever på en grundskola. Vid dialogmötena framkom att eleverna föredrar information som är kortfattad, gärna via film eller på en affisch. Eleverna framförde att affischen bör sitta där de passerar ofta, som i matsalen eller hos skolsköterskan. Förutom att eleverna bidragit med kunskap om vilka behov de har och förslag om hur informationen bör spridas så har de även bidragit med synpunkter om materialets innehåll, formuleringar och formgivning.⁹ DO har i möjligaste mån anpassat materialet utifrån elevernas synpunkter.

⁸ DO 2022/1131, handlingsid: DO 2023.36662 och DO 2023.36664

⁹ DO 2022/4068

Utvecklad information på DO:s webbplats

DO har inom ramen för uppdraget utvecklat de sidor på myndighetens webbplats som riktar sig till elever. På webbsidan do.se/iskolan har vi samlat information om diskriminering, elevers rättigheter, skolans ansvar samt vad en elev, vårdnadshavare eller vuxna som tar ett föräldraansvar kan göra om eleven utsätts för diskriminering i skolan. Det finns även information om kränkande behandling och länk till Barn- och elevombudet.

På webbsidan finns även flera filmer om diskriminering i skolan och en nyligen framtagen film där ungdomar intervjuar ombudsmannen om diskriminering och DO:s arbete.

[Länk till webbplatsen.](#)

Tryckt material

Affisch till skolor

I syfte att tillhandahålla kortfattad och lättillgänglig information om diskriminering, skolans ansvar och om att en elev kan anmäla diskriminering till DO har myndigheten tagit fram en affisch som riktar sig till elever. Affischen innehåller en beskrivning av vad diskriminering är, exempel på diskriminering men också information om kränkande behandling och Barn- och elevombudet. Affischen hänvisar vidare, bland annat via en QR-kod, till DO:s webbplats för mer information.

[Länk till affisch.](#)

Folder

Inom ramen för uppdraget har DO även tagit fram en folder som innehåller liknande information som affischen. Syftet med foldern är att använda den när DO i olika sammanhang medverkar vid evenemang där frågor som rör diskriminering i skolan aktualiseras. Foldern har till exempel delats ut på Järvaveckan 2023 och på Almedalsveckan 2023 men kommer även att användas framöver, som till exempel på Mänskliga rättighetsdagarna i november 2023.

Film till vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar

Vid en genomgång av DO:s befintliga information på myndighetens webbplats och befintligt material identifierade myndigheten att det saknades riktad information direkt till vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar. Det saknades både information om vad diskriminering är och om vad vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar kan göra

om ett barn utsätts i skolan. Mot bakgrund av denna genomgång samt identifierade behov i dialogen med berörda organisationer som samlar vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar har DO därför tagit fram en informationsfilm riktad till vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar. Filmen handlar om vad diskriminering är och att det går att anmäla till DO om ett barn har utsatts för diskriminering i skolan. Den finns på DO:s webbplats och på DO:s YouTube - kanal.

[Länk till film.](#)

Insatser för att sprida information till elever, vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar

Med utgångspunkt i den kunskap och de önskemål som DO tog del av vid dialogmötena med företrädare för organisationer i civila samhället, elever och myndigheter om hur myndigheten kan nå elever, vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar tog DO fram en plan och tillvägagångssätt för hur informationen skulle spridas för att nå målgrupperna. I arbetet med att sprida information har utgångspunkten varit att det går att nå elever och vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar både direkt och via aktörer, som bland annat skolor och organisationer i civila samhället, som kan överföra information till dessa målgrupper. DO har därför genomfört spridningsinsatser på båda dessa sätt.

Arrangerat och medverkat i seminarier

DO har genomfört flera seminarier för att nå ut med information. DO har exempelvis arrangerat ett seminarium på Järvaveckan om diskriminering i skolan. På seminariet medverkade även Barn- och elevombudet Mårten Peterson och talade om kränkande behandling. DO hade också en monter på Järvaveckan vars tema var diskriminering i skolan. Montern var välbesökt av många elever. DO har även arrangerat ett seminarium på Almedalsveckan om diskriminering i skolan. Även där hade myndigheten en monter med information om diskriminering i skolan.

DO har också i samverkan med Transammans genomfört en digital informationsträff om diskriminering i skolan för vårdnadshavare och närstående som är medlemmar i Transammans och eller i RFSLs-nätverk ”Stolta föräldrar”.¹⁰

¹⁰ DO 2023/5772

DO kommer även att medverka på Mänskliga rättighetsdagarna den 24 november med ett seminarium om diskriminering i skolan.

Dialogmöten med elevorganisationer

För att nå ut till elever har DO haft möten med elevorganisationer och medverkat på några av deras arrangemang. Till exempel har vi medverkat i ett panelsamtal om diskriminering som anordnades av en elevorganisation.¹¹ Några elevorganisationer har även deltagit vid möten som DO anordnat som handlat om diskriminering i skolan. Därutöver har diskrimineringsombudsmannen Lars Arrhenius träffat representanter för elevorganisationerna vid några tillfällen och då också spridit information om regeringsuppdraget, DO:s roll, diskrimineringslagen och att individer kan anmäla diskriminering till DO.

Annonsering i sociala medier

I samband med skolstarten i augusti 2023 genomförde DO en annonsering på sociala medier till äldre elever. I våra möten med elever och i dialogmöten med organisationer i civila samhället framhöll de sociala medier som en viktig kanal för att nå elever. Annonseringen pågick under tre veckor på Snapchat, Instagram Reels och TikTok. Annonserna innehöll korta filmer om diskriminering, elevers rätt att inte bli diskriminerade i skolan och hänvisar till DO:s webbplats för mer information. Utifrån den statistik som DO har att tillgå visades annonserna totalt drygt 3 000 000 gånger mellan den 21 augusti och den 10 september. DO har också gjort inlägg på Meta/Facebook och LinkedIn för att informera våra följare om informationsinsatserna till elever. Totalt fick filmerna cirka 12 600 visningar.

Debattartikel om diskriminering och skolans ansvar i lokala tidningar

I samband med skolstarten i augusti 2023 valde DO att genomföra olika riktade insatser till elever och utbildningsanordnare. DO skrev bland annat en debattartikel tillsammans med Rädda Barnens Ungdomsförbund, RFSL Ungdom och Elevernas riksförbund om diskriminering i skolan och skolans ansvar. Debattartikeln hade den 30 september publicerats i dryga 30 lokaltidningar, digitalt eller i pappersformat.

¹¹ DO 2023/4882

Webbinarium om diskriminering inom utbildningsområdet

Skolan har ett långtgående ansvar att säkerställa rätten till utbildning fri från diskriminering. För att synliggöra skolans ansvar men också för att nå ut till elever via skolpersonal om vad diskriminering är och att det går att anmäla diskriminering till DO om de har utsatts i skolan har DO anordnat ett kunskapshöjande webinarium. Webbinariet riktade sig till utbildningsanordnare, skolor och till de som arbetar mot diskriminering i skolan. Vid webbinariet gav DO information om diskriminering och skolans ansvar. Vidare hölls ett panelsamtal mellan företrädare för organisationer i civila samhället om diskriminering i skolan och möjliga åtgärder.

Inbjudan skickades ut till rektorer från förskoleklass till gymnasium både till kommunala och privata skolor. Rektorerna ombads vidarebefordra inbjudan till intresserade medarbetare. Det var cirka 190 personer som deltog under livesändningen av webbinariet.¹² Webbinariet spelades in och är möjligt att ta del av på DO:s YouTube-kanal.

Nyhetsbrev via Skolverket om DO:s material

För att nå ut till skolor och elever har DO samarbetat med Skolverket som har inkluderat information om DO:s nya informationsmaterial och länk till webbplatsen i sitt nyhetsbrev. Nyhetsbrevet når ut till dryga 59 000 mottagare.

Mejlutskick till myndigheter och organisationer i civila samhället

För att nå elever, vårdnadshavare och vuxna som tar ett föräldraansvar via andra aktörer har DO via mejl spridit informationsmaterialet till andra myndigheter samt till organisationer i civila samhället.

Mejlutskick till skolor

För att nå elever har DO gjort ett mejlutskick till cirka 6 000 skolor för att sprida vårt informationsmaterial om diskriminering och då speciellt den affisch som tagits fram. I mejlutskicket fanns en länk till DO:s webbplats där affischen kan beställas.

¹² DO 2023/5495